

UNITAT DIDÀCTICA 2 ESBARJO COM A ESPAI SOCIAL

IDEES PER A UN ESBARJO INCLUSIU. ESPAI SOCIAL.

PER MI I PER TOTS ELS MEUS COMPANYS

Categoria ESO, BATXILLERAT I FP

ÍNDEX

1. PRODUCTE FINAL
2. OBJECTIUS GENERALS, COMPETÈNCIES CLAU I ÀREES CURRICULARS PER DESENVOLUPAR.
3. PROPOSTA METODOLÒGICA. APRENTATGE SERVEI.
 - 3.1. PREPARACIÓ.
 - 3.2. REALITZACIÓ.
 - 3.3. AVALUACIÓ.
4. EXEMPLES DE PROPOSTES D'APRENTATGE SERVEI.

Aquest material didàctic i les dinàmiques proposades no són de caràcter obligatori; tan sols pretenen ser una ajuda complementària al professorat participant, per conèixer millor la temàtica d'aquesta edició abans de començar el treball de participació.

1. PRODUCTE FINAL:

Un videoclip musical (màxim 1 minut de durada) en el qual es reivindiqui un esbarjo més inclusiu. Cal triar una de les bases musicals que us proposem i posar-hi lletra, o bé podeu compondre la vostra pròpia música o triar qualsevol altra melodia lliure de drets.

Haurà d'acompanyar-se d'un títol i un text amb la lletra de la cançó, i una explicació-guió del que succeeix en el vídeo perquè sigui més accessible.

Més informació en www.concursoescolaronce.es

Com explicàvem en la Unitat Didàctica 1, podem entendre l'esbarjo des d'una perspectiva social i des d'una perspectiva física o espacial.

En aquesta Unitat Didàctica **aprofundirem en la dimensió social de l'esbarjo** i sobre com treballar-la per aconseguir la inclusió de tot l'alumnat, tenint en compte que ens referim a totes les necessitats i discapacitats que l'alumnat pugui presentar i hi pensem. Per això trobaràs una proposta **metodològica innovadora i inclusiva**, basada en el currículum i en les competències clau, que t'ajudarà a apoderar l'alumnat a través del diàleg igualitari, a concebre l'educació des d'un enfocament holístic que no deixa de banda els **aspectes ètics i emocionals per al desenvolupament d'una ciutadania justa**.

Si bé treballar sobre l'esbarjo en aquestes etapes pot presentar moltes particularitats i dificultats (especialment a FP i Batxillerat), creiem convenient **que també l'alumnat de més edat reflexioni sobre les situacions d'exclusió en un moment de la seva jornada** en què la companyonia i les relacions socials amb els iguals resulten tan rellevants. D'altra banda, el repte pot ser aconseguir que l'alumnat d'aquestes etapes s'involucri per contribuir a una societat més inclusiva i al desenvolupament d'un món més humanista, a través del seu compromís per dinamitzar l'esbarjo de l'alumnat més petit, amb propostes creades amb **APRENTATGE SERVEI** que garanteixen un aprenentatge fent un servei a la comunitat.

L'objectiu en aquesta Unitat és transformar l'esbarjo en un lloc segur i integrador per a tot l'alumnat, un lloc en el qual tots poden participar perquè se n'ofriran diverses propostes.

Com passa amb l'altra Unitat Didàctica 3 dirigida a aquest alumnat, sabem que el repte és gran, ja que es busca la col·laboració d'un alumnat que no participa en les dinàmiques del pati d'esbarjo, si bé hi té un temps de descans destinat, i que pot o no utilitzar aquest espai habitualment. Amb aquesta proposta es vol desenvolupar en l'alumnat competències transversals, habilitats per a la vida, valors i actituds prosocials a partir d'una necessitat prèviament detectada.

2. OBJECTIUS GENERALS, COMPETÈNCIES CLAU I ÀREES CURRICULARS PER DESENVOLUPAR.

A continuació, s'exposen els **objectius generals, competències clau i àrees curriculars** que es treballaran amb aquesta proposta metodològica. L'objectiu prioritari amb aquesta Unitat Didàctica és conèixer la metodologia, si bé s'ofereixen algunes propostes a tall d'exemple i que confiem que us serveixin de mostra per a moltes altres que poden sorgir en els vostres centres i que **ens agradaria que compartíssiu amb nosaltres a través de les xarxes socials del concurs.**

OBJECTIUS GENERALS	<p>Assumir responsablement els deures propis, conèixer i exercir els drets propis en el respecte als altres, practicar la tolerància, la cooperació i la solidaritat entre les persones i grups, exercitar-se en el diàleg tot afermant els drets humans i la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes, com a valors comuns d'una societat plural, i preparar-se per a l'exercici de la ciutadania democràtica. (1) (2)</p> <p>Valorar i respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar la discriminació de les persones per raó de sexe o per qualsevol altra condició o circumstància personal o social. Rebutjar els estereotips que comportin discriminació entre homes i dones, i també qualsevol manifestació de violència contra la dona. (1) (2)</p> <p>Enfortir les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en les relacions amb els altres, i també rebutjar la violència, els prejudicis de</p>
---------------------------	---

	<p>qualsevol tipus, els comportaments sexistes, i resoldre pacíficament els conflictes. (1) (2)</p> <p>Desenvolupar destreses bàsiques en la utilització de les fonts d'informació, amb sentit crític, per adquirir nous coneixements. Adquirir una preparació bàsica en el camp de les tecnologies, especialment les de la informació i la comunicació. (1) (2)</p> <p>Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, la participació, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per a aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats. (1) (2)</p> <p>Comprendre i expressar amb correcció, oralment i per escrit, en la llengua castellana i, si n'hi hagués, en la llengua cooficial de la Comunitat Autònoma, textos i missatges complexos; i iniciar-se en el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura. (1) (2)</p> <p>Comprendre i expressar-se en una o més llengües estrangeres de manera apropiada. (1) (2)</p> <p>Conèixer, valorar i respectar els aspectes bàsics de la cultura i la història pròpies i dels altres, i també el patrimoni artístic i cultural. (1)</p> <p>Conèixer i acceptar el funcionament del propi cos i el dels altres, respectar les diferències, afermar els hàbits de cura i salut corporals i incorporar l'educació física i la pràctica de l'esport per afavorir el desenvolupament personal i social. Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seva diversitat. Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum, la cura dels éssers vius i el medi ambient, tot contribuint-ne a la conservació i millora. (1) (2)</p> <p>Apreciar la creació artística i comprendre el llenguatge de les diferents manifestacions artístiques, tot utilitzant diversos mitjans d'expressió i representació. (1) (2)</p>
<p>COMPETÈNCIES¹</p>	<p>Comunicació lingüística (1) (2)</p> <p>Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. (2)</p>

¹ Entre parèntesi s'inclou el número al qual correspon la proposta d'ApS

	Competència digital (1) (2) Aprendre a aprendre (1) (2) Competències socials i cíviques (1) (2) Sentit de la iniciativa i esperit emprenedor (1) (2) Consciència i expressions culturals (1)
ÀREES CURRICULARS	Llengua castellana i literatura (1) (2) Matemàtiques (2) Geografia i història (1) Tecnologia (1) (2) Música (1) (2) Llengua estrangera (1) (2) Educació Física (1) (2) Valors ètics (1) (2) Iniciació a l'Activitat emprenedora i empresarial (1) (2) Educació plàstica, visual i audiovisual (1) (2)

3. PROPOSTA METODOLÒGICA. APRENTATGE SERVEI.

En el marc teòric de la Unitat Didàctica 1 es posava en valor la necessitat de contribuir a la millora de la qualitat de totes les persones, i també la importància dels aprenentatges informals per a treballar valors de justícia social, drets humans i sostenibilitat.

La proposta metodològica que es proposa per aconseguir aquests objectius és l'**Aprenentatge Servei**, una metodologia que promou l'apoderament, el respecte i la ciutadania responsable en unir l'aprenentatge amb el compromís social.

Roser Batlle és una pedagoga especialitzada en aquesta metodologia, i tot un referent nacional en el tema. Ningú millor que ella per destacar-ne la importància, per la qual cosa, abans de continuar, us convidem a escoltar-la en [aquest breu vídeo](#).

ENLLAÇ: <https://youtu.be/6NxUco7A9c8>

RECORDA! En el nostre procés de transformació del pati d'esbarjo des de l'aspecte social, la proposta de treball amb el vostre alumnat, amb els joves que ja no utilitzen aquest espai com a joc, és **que promoguin projectes solidaris per als més petits del mateix centre o fins i tot d'un altre centre, amb l'objectiu d'aconseguir esbarjos inclusius en què tots els nens i les nenes es puguin sentir reconeguts.**

Es tractaria, per tant, d'una **proposta de voluntariat social** molt útil per als joves i adolescents que ho desenvoluparan, però molt útil també per a l'alumnat més petit a qui anirà dirigida; i, per descomptat, per a tota la comunitat educativa en general, perquè millora la qualitat de vida de totes les persones, reforça el sentiment de pertinença i promou l'apoderament, tot emfatitzant en l'acció transformadora de l'educació i des de l'educació.

En l'Aprentatge Servei l'alumnat **identifica una situació que cal millorar**, i a partir d'aquí desenvolupa un projecte solidari. Quan ha identificat aquesta necessitat (en aquest cas de caràcter social) i s'hi ha sensibilitzat, l'han de millorar amb propostes concretes que parteixin dels alumnes mateixos i que en posar-les en acció facin un servei a la comunitat, tot aconseguint així un aprenentatge pràctic més enllà dels continguts curriculars.

De la Guia Zerbik *Com iniciar un projecte d'aprenentatge i servei solidari*²(2008) elaborada per Josep Maria Puig, Xus Martín i Roser Batlle, se n'han seleccionat les etapes per a la elaboració. Aquestes etapes i fases que s'exposen a continuació (en trobareu orientacions amb la finalitat de facilitar-ne l'aplicació) es divideixen en **tres grans moments: preparació, realització i avaluació**.

3.1. PREPARACIÓ

Aquest primer moment del procés està dividit en tres etapes, amb les fases respectives. En aquesta preparació el pes recau en el professorat com a responsable de l'elaboració de les propostes, de buscar entitats amb les quals col·laborar, de definir els aspectes pedagògics i organitzatius, i també d'organitzar els grups.

ETAPA 1. Elaboració de l'esborrany.

La idea d'aquesta primera etapa us la oferim nosaltres i és la proposta per al 35è Concurs ONCE: ***Idees per a un esbarjo inclusiu. Espai social.***

Fases:

1. **Definir per on començar.** Plantejar-vos preguntes com *què podem fer?* és útil per a començar.
2. **Analitzar com està el grup i cadascun dels seus membres** amb la finalitat d'organitzar després els grups.
3. **Determinar un servei socialment necessari** (en el nostre cas concret «un esbarjo inclusiu»).
4. **Establir els aprenentatges vinculats al servei.** Aquí es tenen en compte els objectius generals, competències i matèries que es treballaran, però que, en aquest cas, ja s'han exposat en començar la Unitat Didàctica.

² Es pot descarregar en l'enllaç següent: <http://www.zerbikas.es/wp-content/uploads/2015/07/1.pdf>

ETAPA 2. Establiment de relacions amb entitats socials

En aquesta segona etapa, amb la proposta plantejada, cal buscar un centre educatiu on poder desenvolupar l'Aprenentatge Servei. Pot ser el centre mateix (si té pati i etapes educatives inferiors a les quals ajudar en l'esbarjo) o col·laborar amb un altre centre per fer accions conjuntes.

Fases:

5. **Identificar les entitats amb les quals col·laborar**, si és el centre educatiu mateix o un altre del barri, del poble, de l'entorn.
6. **Plantejar la demanda i arribar a un acord** per poder-la dur a terme.

ETAPA 3. Planificació

Des de l'organització del concurs es proporcionen els objectius generals, les competències i les àrees des de les quals es pot intervenir en les dues propostes presentades a manera d'exemple.

Fases:

7. **Definir els aspectes pedagògics**. Seria necessari reflexionar sobre les activitats que es duran a terme.
8. **Definir la gestió i l'organització** amb calendaris, horaris, materials necessaris...
9. **Definir les etapes de treball amb el grup**, organitzar els grups de treball.

3.2. REALITZACIÓ

Aquest és el gran moment del procés, ja que en una de les seves etapes per fi es passa a l'acció.

ETAPA 4. Preparació

Aquesta etapa és dirigida pel professorat i representa el moment de motivació intrínseca i extrínseca.

Fases:

10. **Motivar al grup**. Es poden aprofitar els testimoniatges directes dels nens i nenes més petits als quals ajudaran, del professorat o de les famílies.
11. **Diagnosticar el problema i definir el projecte**. En el nostre cas concret, el problema es pot definir per l'alumnat més petit mateix, que ha sol·licitat l'ajuda.
12. **Organitzar el treball** que es durà a terme, planificacions per grups.
13. **Reflexionar sobre els aprenentatges de la preparació**

ETAPA 5. EXECUCIÓ

Aquesta és l'etapa per a passar a l'acció.

Fases:

14. **Fer el servei**.
15. **Relacionar-se amb persones i entitats de l'entorn**.

16. **Registrar, comunicar i difondre** el projecte en el centre mateix, a les xarxes, tot utilitzant diferents formats.
17. **Reflexionar sobre els aprenentatges fets.** És necessari programar-hi un temps i un espai, per poder identificar els aprenentatges assolits, no assolits, per autoavaluar el projecte, corregir-lo i, si és el cas, readaptar-lo.

ETAPA 6. Tancament

Fases:

18. **Reflexionar i avaluar els RESULTATS del servei fet:** es poden preparar escales de satisfacció que emplenaran els nens i nenes més petits a qui s'ha dirigit l'experiència. Treure'n conclusions globals.
19. **Reflexionar i avaluar els APRENENTATGES aconseguits** amb la finalitat de millorar. Es poden utilitzar rutines del pensament per reflexionar sobre els aprenentatges adquirits en el decurs del procés d'Aprenentatge Servei: *Què sabia abans? Què sé ara? He millorat com a persona?* O qualsevol altra qüestió que ens sembli interessant.
20. **Projectar perspectives de futur amb aquest projecte o un altre.**
21. **Celebrar l'experiència viscuda.** Difondre el treball fet, comunicar els resultats a la comunitat...

3.3. AVALUACIÓ

ETAPA 7. Avaluació multifocal

Elaboració d'una memòria senzilla per part del docent per aconseguir que no s'oblidi fàcilment l'experiència i permetre que serveixi d'inspiració per a altres docents. S'avaluaran els aspectes següents.

Fases:

22. **Avaluar el grup** i cadascun dels seus membres.
23. **Avaluar el treball en xarxa** amb entitats socials.
24. **Avaluar l'experiència** com a projecte d'Aprenentatge Servei.
25. **Autoavaluar-se** com a persona educadora.

4. EXEMPLES DE PROPOSTES D'APRENENTATGE SERVEI

Si bé, com s'ha vist, és important partir d'una necessitat real, es proposen aquí, com a exemple, diferents propostes per dur a terme; totes elles s'engloben en dos grans objectius: la inclusió i la sociabilitat (vegeu la imatge 1) en els esbarjos.

Imatge 1. Infografia elaborada per al concurs “Per mi i per tots els meus companys. Idees per a un esbarjo inclusiu”.

- **Dinamitzar el pati d'esbarjo dels més petits amb jocs dirigits (1).** En aquesta proposta hauran de seleccionar els jocs, preparar les fitxes, ensenyar-los....

Una variant seria ensenyar **jocs tradicionals i/o d'altres cultures**, jocs amb cançons que es poden gravar en un CD o en àudios en línia i la lletra dels quals es pot escriure per poder cantar. Jugats i cantats en diferents idiomes.

Per a la difusió del projecte hi ha diferents possibilitats: es pot preparar un **Museu del Joc** en el centre, on s'exposin tots els jocs apresos al llarg del curs i amb un codi QR que els expliqui, en què es pugui sentir també la melodia; o elaborar una **guia de jocs** amb les fitxes que prèviament han elaborat, una guia amb dissenys de l'alumnat mateix, o un **canal YouTube** en què s'expliquin tots els jocs del museu, que formi part del repositori del centre i que pugui actuar com a *flipped classroom*, per recordar-los.

- **Descobrir o inventar jocs i esports inclusius per a l'esbarjo (2).** La proposta seria similar a l'anterior, però s'hi afegeix el component creatiu de la invenció de jocs o esports, amb explicacions elaborades a partir de les dimensions del camp i amb dibuixos a escala per treballar curricularment les matemàtiques (per exemple).

Les dues propostes que aquí s'expliquen ofereixen múltiples variants. Només se n'han desenvolupat algunes possibilitats a manera d'exemple. Aquestes i altres opcions ideades pel professorat **es podrien fer tenint en compte el desenvolupament de totes les intel·ligències múltiples**. No obstant això, no podem oblidar que **l'objectiu serà sempre promoure la participació de tot l'alumnat**, tenint en compte que ens referim a les necessitats i discapacitats que l'alumnat pugui presentar i hi pensem, desenvolupar valors de cura, respecte i tolerància per millorar la convivència en el centre educatiu i garantir una educació inclusiva per a tot l'alumnat. Aquests serien els objectius que el professorat hauria de valorar en l'etapa 6 (la del tancament i la reflexió).

Les dues propostes que aquí s'expliquen ofereixen múltiples variants. Només se n'han desenvolupat algunes possibilitats a manera d'exemple. Aquestes i altres opcions ideades pel professorat **es podrien**

fins i tot fer tenint en compte el desenvolupament de totes les intel·ligències múltiples, o treballar-les en una o diverses llengües estrangeres, o qualsevol altra activitat que se us pugui acudir. No obstant això, no podem oblidar que **l'objectiu serà sempre promoure la participació de tot l'alumnat**, desenvolupar valors de cura, respecte i tolerància per millorar la convivència en el centre educatiu i garantir una educació inclusiva per a tot l'alumnat. Aquests serien els objectius que el professorat hauria de valorar en l'etapa 6 (la del tancament i la reflexió).